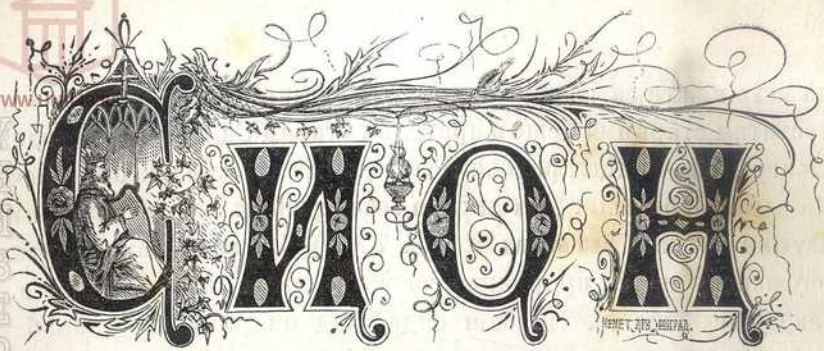

www.ubirz.it
 УБИРЗИ
 Т
 Т
 СКА
 БИ
 Т
 К

ЛИСТ ЗА СВЕШТЕНИКЕ, РОДИТЕЉЕ И ВАСПИТАТЕЉЕ.

У Београду 8. Фебруара 1875.

Број 5

**Излази четири пута
у месецу.**

Претплата се шаље уредништву.
Уредништво је у богословији.

За све српске крајеве стаје на год.
60 гр. или 6 фор. на по год. 30 гр.
или 3 фор. на три мес. 15 гр. или 1
фор. и 50 нов.

Год. II.

БЕСЕДА НА СРЕТЕЊЕ.¹⁾

„Бъ человекъ къ Йерусалимъ, смъже има
Симеонъ; и человекъ сей праведни и бла-
гоустникъ уаа оутехи Израилевы; и Духъ
бъ скать в' немъ.“ (Лук. 2. 25)

Ако се пренесемо духом у далеку прошлост за близу две хиљаде година, то ћемо се сустрести с временом, у коме је живео овај праведан и побожан муж св. Симеон, који је тако дуго чекао на обећање божије и напосљедку дочекао да види своју жељу остварену, да види славу и утеху своју и свога народа — *Месију*, Искупитеља и Избавитеља.

А ко обећа овоме праведнику да ће дочекати и видети своје срдачне жеље испуњене и ради чега му то обећа?

Предање, које се у хришћанству сачувало, прича нам о томе овако: Кад оно египетски цар Птолемеј Филадельф зажели да у својој некада знаменитој Александријској библиотеци има све књиге старога завета, преведене с јеврејског на грчки језик, тада изабрано беше из народа 72 научена мужа,

¹⁾ Говорио у саборно-београдској цркви Н. Ружичић супа. Богословије.

да исте књиге са јеврејског на грчки језик преведу. Међу овим честитим старцима беше и праведни старац Симеон. И преводeћи књигу тајно-видца пророка Исаије, он се заустави на оним речима где пророк вели: „**Съ дѣва во утробѣ зачнетъ и родитъ сына и нарекуешн емъ нма Емануѣлъ.**“ (Ис. 7, 14). Па немогући да схвати ову изреку својим природним разумом, хтеде да је избрише и из јеврејске библије. Но баш онда, кад он руку своју приближаваше томе месту св. писма, наједанпут рука му задркће, а до ушију допре му тајанствени глас; „недирај то место већ веруј! Ти дотле нећеш умрети, докле недочекаш да очима својима видиш *Тога*, који ће се по тим речима, родити од дјеве — Христа Господа.“ Симеон се сад покори гласу неба и од тога доба с поуздањем очекиваше, да доживи остварење тих речи пророкових, молећи се вазда у св. Храму да му Бог опрости за његово незнање и неразумевање светог слова његова. И заиста он ево дочека то време, које му беше Духом светим наговешћено. *Бог-слово* роди се од пречисте дјеве Марије у Витлејему и мати његова, после 40 дана од рођења, доноси божанственог младенца у храм Јерусалимски, да Га, по закону божијем, посвети Господу. И баш у то време, кад Јосиф и Марија доношаху младенца Исуса у Храм старац Симеон, руковођен невидљивом силом, деси се и сам у храму, и једним погледом на ово чудно детенце, намах познаде у њему обећаног Искупитеља света, и запламти жељом да га узме у своје наручје. Необична радост сад обузе престарелог Симеона кад младенца Исуса већ држаше на грудима својима, те с тога из дубљине душе узкличе предвечном и божанственом младенцу ову трогателну песму, коју посведневно св. наша црква пева, а на име: „Сад одпусти с миром слугу својег, Господе, по речи својој; јер видеше очи моје спасење Твоје, које си спремио пред лицем свију народа, видело, да обасја незнабошце, и славу народа израиљског!“

Нама се, истина, бл. Хр. та молитва праведнога Симеона на први ма чини доста чудновата; јер при таквом све-

 чаном срастању божанственог младенца Господа, најприродније изгледало би, да је старац Симеон потражио од Бога продужење свога живота, кад већ има и држи у наручју своје извор свакога живота — вечног богомладенца и кад се с доласком његовим спрема таква лепа утеха свима народима. Но ваља се сетити ко беше и какав беше старац Симеон? — Да, то беше човек благочестив и праведан; то беше човек, који је по својим дубоким годинама давно и давно имао умрети, но који само с тога неумираше, што му Духом светим беше обећано, да неће умрети пре, док не види Христа Господња.

Јест, благ. Хришћани, остварење наших душевних жеља, често и међу бољим Хришћанима изазива подобни израз о животу ово-земаљском, као што га чујемо у изразу праведнога Симеона. „Немарим сад да умрем, кад сам ово или оно од Бога дочекао“ — чести су изрази и код многих правих Хришћана. И они су заиста похвални и племенити. Јер шта је у строгом смислу ово-земаљски живот пред очима правих и истиних Хришћана? — Ништа друго — до туђа отаџбина и лутање по овој, да до своје куће и до своје отаџбине дође, а то је — до неба и небеског живота; јер је то права кућа и права отаџбина свакој истинској души хришћанској. И као год што изгнаник овде на земљи тужи за својом отаџбином и жели што скорије да се у исту поврати; и као што странствујући путник сјетује и тужи, кад много тумара по непознатим путовима, и јако се обрадује, кад вић помисли да је близу своје домовине, — тако исте и душу праведника испуњава радост, кад јој долази време разстати се са земаљским обиталиштем и лутањем својим у ово-земаљском животу. И заиста, наш овдашњи живот није ништа друго до бојно поље, на ком целог века ратује наше тело против духа и наше добре жеље против злих жеља. Па као год што нема ни једног у рату војника, који не би желио да што пре рат престане, те да се поврати кући својој, тако исто нема ни једне

душе праведника, која не жуди за својом домовином — *небом*, где би се она одмарала од неуморног и непрекидног ратовања на земљи са телом и његовим грубим жељама. Јер док душа праведника живи овде на земљи никад нема за се истинског мира и покоја, никад не долази до подпуне истине, нити види постојане среће. Све је на земљи у животу нашем променљиво, непостојано, варљиво. А смрт?! Смрт за праведника је благо и свечани прелаз из таме и блуђења у сјајну и величанствену славу и вечно блаженство. С тога се праведник и радује, кад види и осети да му се смрт приближава „За мене је живот — Христос, а смрт велики добитак, — вели Апостол Павле, и обоје ми је мило: но отићи и с Христом бити, то би још више желио.“ (Филип. 1, 21, 23).

А шта да кажемо о себи, благочестиви Хришћани, с погледом на нас и на наше последње тренутке у овоме животу? — Смемо ли тврдити, да међу нама има душа праведних и светих, које би подобно старцу Симеону у свако доба отворено смеле рећи: „Сад ме прими Господи да умрем смирно, јер сам дочекао да спасење своје видим? Недогађа ли се напротив, да ми — код свих благодетних средстава, која се у св. цркви налазе и којима се наше спасење осигурава, — ипак занемарујемо та средства и нећемо њима да се користимо за наше душевно спасење?“ Ни смо ли, ако не јавно, а оно тајно у себи, — толико пута зарицали се, да ћемо стати у даљем тражењу ово-земаљскога блага и друштвеног нашег положаја, ако само Бог изврши ову или ону нашу жељу, па ипак своје зарицање заборављали без обзира на то, што је Бог не једну а може бити неколико таквих наших жеља испуњавао?..

Господ не спречава и неосуђује умножење наших блага ово-земаљских; јер Он са речима јеванђеља осуђује лењивога слугу, што је талент свој закопао у земљу, а није га развио и усавршио. Али спречава и осуђује *искључиво* старање о благама земаљским на штету блага небеских; јер изрично вели

у светоме слову своме: „Богатство лице теуєть неприлагите сердца.“ С тога, кад се бринеш, Хришћанине, да себи и својој деци обезбрижиш опстанаκ кратковремени, побрини се и за њихов вечни опстанаκ. За прво ти често немаш ни моћи, ни снаге, те с тога можеш и пред собом и пред својом децом наћи оправдање. Но за друго — ти имаш и средстава и начина; јер све што се за ово иште од тебе стоји у твојој доброј вољи и хотењу. С тога овде нема и не може бити оправдања ни пред Богом ни пред својим потомством. Господ је измерио љета наша, но никоме није одсечно казао докле је предео његова живота. Човек, као члан неба и земље, више него ма које друго стварање Божије подлежи изузетцима у природи. Ни младост, ни мудрост, ни здравље ни болест, нису према сваком у једнакој примени; јуноша, као и старац, болестан као и здрав, у свако доба могу бити позвани да предстану пред лице Господа, јер за њега, по учењу слова Божијег, нема мртвих, већ су сви живи. Па с тога наштимо се израније и удешавајмо светилнике своје да у њима вазда и у свако доба има јелеја од добрих дела наших, како би с појавом небеског жениха могли заузети место у реду **оныхъ петъ мудрыхъ** дѣва, које и у поноћи на долазак Господа имадоше светилнике своје спремне и осветљене, те да тако можемо и ми кад нас Господ с овога света позове, рећи подобно праведноме Симеону: „сад ме прими, Господи, с миром, јер сам се спремио за спасење моје.“ — Амин.

Слике из историје Срба.

од S.

(НАСТАВАК).

То стање није се могло одржати просто с тога, што човек није у стању да се не креће у напредак и да се не развија, а да и неговоримо о спољним приликама, по којима разштр-

кака племенска снага није могла издржати дуготрајну борбу са уређеном државном снагом моћних суседа. Па јесу-ли се могла ова племена развијати, кад нису имала једну азбуку, ни знања, ни писмености — ничега онога, што условљава народње развијање, прпећи у своју корист духовно благо из знања, а материјално из природе? Свега је пак тога било у Цариградској царевини и најближим суседним талијанским градовима на. пр. у Мљетцима. Осим овога српска племена затекше настањене своје сународнице, од којих је већ један царовао у Цариграду; дакле су многи били крштени. Ондашња наука није знала за школске, него за црквене округе, а главна су средишта науке били манастири, у које су ступали као духовници чак крунисане главе и владари.

Већина земаља, заузетих српским племенима, спадале су у духовну област патријархата римскога, јер онда није било западне и источне цркве, већ је била једна црква. Ето зашто су на заповест Ираклијеву, између 640—642, дошли свештеници из Рима да покршћавају српска племена, и покрштеници подпадоше под власт архијепископа спљетског и драчког. Такве су исте епископске столице грчким свештенством основане међ' настањеним племенима у М'глену 692 г., у Сетуну — 649 год. и т. д.

Није, држим потребно ни казивати, да је тадашња хришћанска вера (српским племенима) проповедана на латинском и грчком језику, па се и није могла одржати зато, што су српска племена више волела своју народну веру на своме народњем језику, према којој је био удешен сав његов живот, него-ли туђу веру на туђем језику. Без мало је такве исте судбине било и оно миросађе срба рашке жупаније, грчким свештеницима, за време жупана Мунтимира и грчкога цара — словенина Василија Македоњанина. За то прођу без мало и грчки свештеници онако исто, као што су прошли пре латински. Одтален је и дошла она равнодушност према хришћанској вери, о којој се вели у једној староставној књизи

ово: Када је умукла прва проповед (хришћанства) у српској земљи и почеле се множити различите јереси, они који су управљали земљом, нису се ни најмање старали о истребљењу јереси.

У овоме времену патријаршија грчка изгуби већину своје пастве у азијској страни, коју су отргли мухамеданци, па се старала да то надокнади покршћењем словенскога света, но у исто доба догоди се распра између грчке и римске патријаршије около неких чланака вере а главно је о црвеном преобладању над славенима балканскога полуострова. И римски је папа слао свештенике и проповеднике, и грци су слали свештенике и проповеднике па није било успеха с тога, што се вера није могла оснажити у народу на туђем језику. Грци, видећи да не могу да осигурају успех на грчком језику, спреме Кирила¹⁾ и Методија — солунце, које учити није се устегао ни најнаученији грк онога земана Фотије; они и склопе словенску азбуку и преведу свете књиге на словенски језик у другој половини IX стол. и тиме Грци задобију словенска племена за исповедање православно-грчке вере. Та римско-цариградска борба, продужена, унесе раздор у српска племена. Одтален дође те страшни Гиљдебранд — Глигорије VII, пред којим су цареви клечали и опроштаја тражили, кнеза српског Михаила назива не само *краљем словенским*

¹⁾ . . . слышавъ царевъ стронтель, иже ирицлет се логоветъ посла за него (Константина) да се би съ царемъ оучиль. . . . . приде къ Цариградоу . . . . навкъкъ граматикю . . . . омироу и геомитриин и оу льва и оу фотъ дїалектицъ и въстѣмъ фѣлософьскимъ оучениемъ . . . . И риторикѣи и аритметикѣи и астрономѣи и мѣсикѣи . . . . . събрѣвъ съборъ царь, и призва Константина . . . . аще пиють боуквы въ езыкѣ свои. рече цар: дядь мон и отьць мон и нини мнѣзи искаше того, итсоуть обрьли, аще ты хоцешн, можеть сѣ текъ Богъ дати . . . . . И . . . сложи письмена и начетъ бесѣдоу писати евангелскоу: исыпркѣ къ слово . . . . И възвесели се царь и посла его с дары многы и посл: Да и вы приуьтете се великихъ язъцѣхъ, иже славетъ бога своимъ язъкомъ . . . . и послѣхомъ . . .

него и својим сином; Папа Јован X тако исто ласка Томи-
 слава кнеза хрватског да неодступи од латинске цркве; Грци
 опет бране и штите рашке жупане, као приврженике грчке
 вере, па чак и Грци и латини т. ј. и латинска и источна
 црква признадоше за свеца српског кнеза Владимира (св.
 Јована).

Из овога се види, да су једна српска племена подпа-
 дала под црквену управу спљетског и драчког епископата и
 то махом приморје, где је био јачи утицај талијански, а друга
 су спадала под црквену грчку управу, махом они на копну
 и који су били ближе грчкој на. пр. Рашчани. По смрти
 Часлава, кад се племена одвоје једна од других и ослабе,
 римска црква устане противу словенске службе и кародњег
 језика у цркви и на два црквена спљетска сабора у X и XI
 стол. уништи словенску службу и словенску азбуку решивши:
 да се ни један епископ ни српски ни хрватски не усуди у
 будуће постављати м'а кога за свештеника, за кога зна, да
 зна словенски језик, а и сами да не служе службу божију
 на словенском језику; Методије буде проглашен за јеретика,
 а његова наука осуђена као јерес. Хрвати и остала српска
 племена ближа Италији овим буду оцепљени од братске за-
 једнице и у XI ст. у црквеном обзиру подпадну под Рим,
 а у политичком под Мађарску. Грци нису гонили словенски
 језик, и службу зато, што су били силни рашки жупани о бо-
 јевима грчким којих и прича Анна Комненова, па кад то
 нису могли чинити, они се задовоље тим, да у Рашкој бива-
 ју владике и свештеници Грци. Одавлен дође, да се неразвије
 народња књижевност ни код једних ни код других. Зато и на-
 лазимо најстарије књижевне споменике код оних словенских
 племена, где се најпре и одпочело народње свештенство, па у
 колико се свештенство и држава крепила, у толико се више мно-
 жила и књижевна дела. У овоме времену, кад се племенске погла-
 вице управљале по личним користима, обраћајући се час Риму,
 час Цариграду, кад су били у највећем току страни утицаји,

а унутра племенски раздори, кад је била подкопана пра-
 ђедовска народна вера, а нису били усвојени чисти појмови
 хришћанског морала, да никоме не чиниш оно, што не желиш
 да теби други чине, у том велимо, колебању и таласању, као
 знаку општег нереди и слабости и јављају се јереси, као:
 павликијани (доцније сви се полатинили), манихеи, аријани, па-
 тарени, бабунци а најглавнија богумилска јерес, коју је, како
 се каже у једној нашој староставној књизи **Їеремк попь**
кльгарскын изьлгалъ;“ па како је тада био прелаз и једног
 нравственога стања у друго стање, богумили су схватили ону
 страну хришћанскога богопоштовања, која с једне стране пре-
 ставља врх чудеса, а с друге стране опет неприродно живљење
 и поступање. Науке реалне и стварне неимајући, они даду
 широко поље фантазији дајући свима појавима природним или
 сврх природни значај или неко својевољно тумачење. Одтаде
 се и појави јеванђеље Томино **сьносудецъ, мученне сѣтаго**
геургия ѿ цара Даднапа или књига: „**Христа къ попу поста-**
вилн“ или „**како Христось плугомъ ђрль**“ или „**Ѧ ѱолнна бо-**
гослова копрси, еже есть-слыши праведни ѱолнне“ и мноштво
 других књига и житија. у којима богумили с једне стране
 предикую братство, а с друге одрицање од света и у исто
 доба гажење својих обета, како се врло карактерно каже у бо-
 гумиљском житију св. Аврамија, где се казује, како је као углед
 живило у пустињи и мушкиње и женскиње и сав свој живот гре-
 шили, ваја ли се **къ всьскоу ноци елгрѣшлемеъ и всьски днь к-**
тэмси. По богумилској науци овај свет створио је *сотона* или
 зло начело, зао бог; други су опет држали, да га је створио
строитељ — (добар). Богумили првог начела били су и аскети
 и јеретици, и религиозни фанати и занешени иноци и ино-
 киње. Нису признавали крштавање деце, нису поштовали крст
 ни књиге мојсијеве. Јеванђеље су објашњавао како је ко знао.
 Они су бирали по једног учитеља налик на Христа и овај се
 опкољавао ученицима. Накратко одрекли се прађедовске вере
 и усвојили суштину хришћанства без икакве науке; стварали

су страхотне фанатике, који су само рушили свако друштво. У Србији се распростре та фанатичка секта тако, да је Немања сазвао сабор, који се истребио те „варалице народа српског.¹⁾“ Несрећна је Босна била постојбина сваковрстних пропагандиста занешењака и варалица, па и ових богумилских фанатика и сви су непрестано подкопавали унутрашње народње јединство. Жалосне су биле посљедице ових унутрашњих нереда: богумили су најпре отворили турцима улазак у Босну и предали им више од 70 градова.

И тако засебно живљење по племенима и утицаји из Рима, Цариграда и од јереси, донесу морално разједињење, поцепаност и издајнике свога народа. Приморске су кнежевине подчињене римској духовној власти, а загорске грчкој, па и једне и друге изгубе своју самосталност. Најжалоснија судбина постигла је оне наше сународнике у крајинама, где се предиковала вера и служила служба на туђим језицима: у Пелопонезу, Тесалији и осталим околинама махом се *погрче*, у западним покрајинама као у Штроми махом се поталијане; у обе Рагусије и у читавој Полабији хаметом се понемче или се прероде у друга племена на пр. у Скардарској пахији у арбанасе; богумили се листом истурчили, павликијани полатинили, а све скупа јереси злим су родом уродиле и одрекле се српске вере и народности.

(НАСТАВИТЕ СЕ).

Да ли је апостол Петар *кадгод* био и живео у Риму.

(СПОР ИЗМЕЂУ КАТОЛИЧКИХ СВЕШТЕНИКА И ПАСТОРА ЕВАНГЕЛИЧКЕ ВЕРОИСПОВЕДИ
9 и 10 ФЕБРУАРА 1872 г. у РИМУ.)

Познато је, да римско-католички богослови сматрају свога прво-свећеника (папу) за наслеђеника Апостола Петра, оснивајући се у томе на предању о живљену Ап. Петра у Риму.

¹⁾ г. 27. стр. 99.

Евангелички пастори не слажу се у оваквом мишљењу са римско-католичким свећеницима, услед чега су они евангелички пастори, што живе у Риму, у Фебруару месецу 1872 год. позвали на спор римско-католичке богослове, обећавајући се да докажу у јавној седници, да Ап. Петар никад није био у Риму. — Папа Пије IX. дозволио је својем духовенству да прими овај позив, па је још сам одредно знаменитије своје богослове, да оборе тезис, што им је предложен. — Спор овај држан је 9 и 10 Фебруара у сали Тибарске Академије, где је било и многобројног народа. — Римски богослови морали су много да попусте, — бар нећеју више понаврати своје тврђење да је ап. Петар живео више година у Риму. — Доцније су писали у новинама, да је се Папа љуто кајао што је допустио овај спор, па је с тога после наредно да се чини тродневна молитва у храму св. Петра ради умидостивљења његова и да се измолн од њега опроштај за ову нехотичну поругу, што му је учињена. —

Ево како је текао овај спор :

Председник Гости, пошто је објавио да се почиње спор и прочитао за тим из новина предмет спора, казао је, да ће г. Фраческо Шијарели евангелички пастор, помоћу података, узетих из Библије и Списа св. Отаца, да докаже, да св. Петар никад није бивао у Риму.

Хаваци. Г. Г. Председници, дозволите ми да кажем једну реч. Ми смо се овде сакупили у цели религиозној, а не ради каке театралне и световне потребе ; с тога сам ја мишљења да се седница отвори молитвом и као што нико, по мојем мишљењу, не може одрицати молитву, што нам је предана од Исуса Христа, то ја предлажем, да когод гласно прочита: „Отче наш.“ Држим да се овоме нико не може противити?

Каноник Фабијано одговара, да је се сваки, који ће учествовати у спору, без сумње, помолно Богу за себе и с тога није нужно да се молитва јавно чита.

Председник Гости усваја мишљење каноника.

Председник кнез Кампанијано предлаже, да се сваки пре спора у себи помолн Богу.

Пошто је прошло неколико минута председник Гости позове г. Шајарели да чита свој састав. —

Шијарели. Господо! Ја би радо уступио мојим друговима, који су искуснији од мене, ту част, да расветле овај предмет нашега спора, да се није још раније удесило тако, да ја, који сам и изазвао овај спор, морам и да га започнем. На том основу ја, узда-

јући се, не толико на своје сопствене веома незнатне силе, колико на непобитност факата, — ево излазим пред вас да докажем неправилност веровања римо-католика: да је св. Петар живео у Риму и да је ту основао првосветитељску катедру (pontificato).

Све, што су католички богослови досад по овоме предмету наводили, може да се искаже овима речима: св. Петар дошао је у Рим 2-ге године царствовања императора Клавдија, т. ј. 42-е године после рођ. Христовог, па је ту био прво-свештеник 25 година, а затим је предан на мучење 66-е године у време императора Нерона. Но ја ћу, противно овоме веровању, да докажем, да св. Петар између 42 и 66 год. после рођ. Христ. није био у Риму нити оснивао ту своју катедру, а почем није био у Риму у реченом времену, онда није могао бити ни првосвештеник у том месту кроз 25 год. и претрпети мучење у 66 год. у време Неронове владе.

Ми имамо уверења, да Петар није могао доћи у Рим у 42. години после рођ. Христ., да тамо оснује своју катедру из ових узрока: На основу најтачнијег и общепризнатог рачуна ученога римско-католичког професора берлинског универзитета Елендорфа, рачуна се, да је апостол Павле прешао у хришћанство или у 39. години, или близу око те године после рођ. Хр. У посланици овога Апостола Галаћанима читамо ово: „но кад је Бог, који ме је изабрао још у утроби матере моје и позвао својом благодаћу, санзvoleо да покаже преко мене својега Сина, да га ја проповедам међу незнабошцима, — ја се од тада нисам саветовао са телом и крвљу, нити сам пошао у Јерусалим к онима, који су пре мене били апостоли, него сам отишао у Арапску и опет сам се вратио у Дамаск. Затим сам, после три године, отишао у Јерусалим, да се видим са Петром, и бавио сам се код њега петнајест дана“ (I, 15—18). Дакле, три године после прелаза Павлова у Хришћанство, значи, да је овај апостол управо у 42 години после рођ. Хр. походио Петра у Јерусалиму и у то време Петар још није могао бити у Риму. Но може когод рећи, да је Петар одма после тога отишао управо у Рим? Да видимо. У делима апостолским, пошто је споменуто о овом истом путовању Павловом у Јерусалим, речено је: „а цркве по свој Јудеји, Галилеји и Самарији бејаху на миру и напредоваху, и хођаху у страху Господњем, и умвожаваху се утјехом св. Духа. И догоди се, да Петар. кад је обилазио све, дође и к светима, што живљаху у Лиди. Тамо он нађе некога човека, по имену Енеја, који већ осам година лежаше на постељи, јер беше узет. Петар му рече: Енеје, исцељује те Ис. Христос, устани и намести сам себи постељу;

и он одма уста. И видеше га сви, што живљаху у Лиди и Сарону и обратише се ка Господу.“ Из овога се види, да је св. Петар, после одласка апостола Павла из Јерусалима, отишао да походи све преке и био је у Лиди, која је на осам мља удаљена била од Јерусалима, те с тога није ни могао бити у Риму одма после посете св. Павла. Но можда је био у Риму после одласка из Лиде? Да видимо. У истој књизи Апостолских Дела говори се: „У Јопији беше једна ученица по имену Товита, што значи Срна, која је чинила многа добра дела и давала многу милостињу. Десило се у те дане да је се она поболела и умрла, па су је окупали и положили у горњу собу. Како је пак Лида близу Јопије, онда су ученици, чувши да је Петар у њој, послали два човека и замолили га да одма дође до њих. Петар устане и дође с њима; а кад је он дошао, извели су га у горњу собу, и скупише се око њега све удовице плачући и показујући хаљње и сукње, што је Срна за њих радила. А Петар, изгнав све напоље, клече и помоли се Богу; а затим се обрнуо телу и рекао: Товито! устани! А она отвори очи своје и, угледав Петра, седе. Петар, пруживши јој руку, подиже је и дозвавши свете и удовице показа је живу.... И Петар оста много дана у Јопији код некога Симона кожара.“ Кад је, дакле, Петар, после бављења свога у Лиди, одазван био у Јопију, где се такође бавио доста дуго, онда он није могао бити у Риму до тога времена. Али можда је он одпутовао у Рим после одласка из Јопије? Да видимо. Иста књига причајући о томе, како је капетан Корнелије пишао у Јопију те звао Петра, вели даље: „онда их дозвола унутра и угости. А сутрадан уставши пође Петар с њима и неки од браће, која бежаху у Јопији, пођоше с њим; и другог дана уђоше у Ђесарију.“ И после Петрове проповеди о Ис. Христу, изговорене Корнелију и онима што с њим бежаху, а и после, пошто су они поверовали његовој проповеди и примили веру Христову и крстили се: „молили су га да остане код њих још неколико дана.“ Дакле и опет се види, да Петар није могао из Јопије да одпутује управо у Рим. Али можда је он одпутовао у Рим после својега бављења у Ђесарији? Видићемо да ли је тако било. У истој књизи читамо даље: „А чуше и Апостоли и браћа, што бежаху у Јудеји, да и незнабошци примише реч божију; и кад се Петар врати у Јерусалим, укораваху га они, што су били обрезани и говорише: ишао си к људима који нису били обрезани и јео си с њима; а Петар одпоче им казивати редом....“ Ако је дакле Петар, пошто је пробавио неколико дана у Ђесарији, био после у Јерусалиму и тамо имао спор са обрезанима, онда се јасно види да он из Ђесарије није одпутовао у Рим.

Ако је дакле Петар, у време царовања Клавдијева, т. ј. у 42 год. после рођ. Христова, путовао у напред казана места, вршио све речене поруке и подчињавао се свима казаним теретима, онда може ли се тврдити, као што то чине католички богослови, да је он те исте године одпутовао у Рим? Но осим тога, како се може да објасни то, што књига „Апостолска дела“, у којој је тако тачно и у строгом поредку описан цео овај период живота св. Петра, не говори ништа о његовом путовању у Рим? Морамо казати истину: путовање Петрово у Рим у другој години царовања Клавдијева или је проста прича, која је прелазила с колена на колена, док није дошла до строгог критичарског ока; или је ђутаће књиге: „Апостолска Дела“ о таквом важном предмету тако велика и неопростива погрешка, да она губи право на богодуховеност. Једна од ових двеју претпоставака мора се примити. Но почем се друга не да ни замислити, онда и преко воље морамо примити прву претпоставку, т. ј. да је факт о доласку св. Петра у Риму означено време неистинит. Ово је добро појмио францискавац Антоније Пагије, који се у својим коментаријама на летописе Баронија несумњиво изразио, да претпоставка о доласку св. Петра у Рим у другој години Клавдијевог царовања противуречи св. Писму; Калме опет тврди, да су још пре њега претпоставке Баронијеве по овоме предмету признане биле за неистините. Најпосле доминиканци у својој „Свештеној библиотеци“ 1822 год. тој жанствено су се одрекли Баронијева мишљења и тврде, да је св. Петар дошао у Рим тек у време царовања Неронова. Ево ово је довољан број писаца, који одбацују ово чудновато предање и заступају ауторитет књиге „Апостолска Дела“ и законе здраве критике.

(НАСТАВИТЕ СЕ.)

Српска црквена књижевност.

(СВРШЕТАК).

Најстарија служба св. Сави налази се у Божидаровом *Минеју иразничном* од 1538. г. У њему су најстарије службе Немањи и Стев. Дечанском. Најстарија служба краљу Милутину налази се у рукопису XV. в. у нар. библиотеци.

Као најстарија књига, у којој су сабрани сви српски свеци на једно место, то је рукопис калуђера Максима, писана у м. Раковцу, по заповести раковачког игумна Теофана.¹⁾ Осим св. Симеуна, Саве

¹⁾ У том су рукопису службе: Симеуну, Сави, Стефану првовенч. Милутину, Дечанском, цару Урошу, кнезу Лазару, деспоту Стев. Ђурђевићу, Анђелини (жени његовој), владици Максиму, Јовану деспоту (синовима њиховим) и Стефану Штиљановићу.

и деспота Јована, сви други имају у том рукопису један кратак пролог, а други обширну биографију, а неки и једно и друго. После овог србљака, долази штампан у Римнику у Влашкој 1761. г. Штампан га је арадски владика Синесије Живковић и то језиком руско-словенским. Осим оних у раковичком рукопису, у њему има и служба Арсенију I. *Тај су Србљак и Руси прештампавали* и нама га слади, да по њему служимо у нашим црквама.

У „србљаку“, што га је 1861. г. у Београду издао в. преосвећени г. Митрополит Михаил, много је умножен и попуњен србљак римнички и московски. Попуњен је двама акатистима и синаксарима, и новим правилама за неке српске свеце — међу којима је и Јевстатије I.¹⁾ —

На измаку XV. столећа, дошла је и до Срба вештина штампана књига. Први оснивачи штампарија били су: *Ђурађ Црнојевић* војвода зетски и *Божидар Вуковић* из Подгорице. Да би сачували старе књижевне споменике, које су турци грабили и палили, у првим српским штампаријама (у Мљетцима и Црној Гори,) штампане су искључиво црквене књиге, што служе за богомољу као: псалтери, јеванђеља, апостоли, литурђије, требници, часловци, октоици, пентикостари, триоди, србљаци и т. д. Све ове књиге нису штампане на једном месту, него по свима, где је било штампарије. Тако у м. *Милешеву*, штампан је 1537. г. „Октоихъ“ и „Псалтир“ 1554 и 1557. Некакав *Стефан со града Скадра*, штампан је 1561 г. у Мљетцима „Триод посни“, а год. 1563. „Пентикостар“ вь стралмахь македонскихь вь отъуство скендери. Осим ових, било је штампарија и у Црној Гори на Цетињу (1494), у Мршканој цркви, у Горажду, вь обители рзаницн (Рујну у нахији Ужичкој г. 1529), у Београду (1552), у Скадру (1493), и у Трговишћу (1512). У свима

¹⁾ Ово су сви српски свеци, који по реду светковања у црквеној години (од 1. Сеп.) долазе: арх. и патр. Јанићије, Стеван првовенч., Стеван Штиљановић, Стеван Високи, арх. Арсеније, краљ Милутин, Стеван Дечански, цар Урош, Јанићије Девички, деспот Јован, архиеп. Давило, архиеп. Јевстатије, св. Сава, арх. Максим, арх. Сава II. Симеон мироточиви, Василије из Острога, арх. Никодим, Јован Владимир чудотворац, цар Лазар, патр. Јеврем, мајка Анђелина, а 30. Авг. слави се сабор свију српских просветилаца и учитеља. Осем ових, изгубио се спомен Глигорију арх. из м. Куманице с реке Лима, Ђурђу Кратовцу, Јовану Прохору, Гаврилу и Јовану Сардапањском, која су четворица живела пре Немање, и Петру Коришком.

су штампане већином црквене књиге, само не налазимо да је ма каква књига штампана у Пећи и то је за дивно чудо!

Најстарија је у нашим крајевима наштампана књига *Фотонх*, који је штампано војвода Зетски Црнојевић у год. 1494. У Русији, први пут је штампан *апостол* у Москви год. 1564. — Дакле за читавих седамдесет година доцније!

Калуђери српски и у овај мах чинили су своје услуге цркви и земљи, које уређивањем књига, које и самим штампањем и резањем писмена, а највише својом заузетомшћу око распрострањавања истих. Но највећу су услугу учинили народу и цркви српској оснивачи штампарија, уколико су тиме сачували све драгоцености старе српске књижевности. — — —

Пошто Турци сасвим овладају Србијом и народом, манастире похарају и многе попаде и забране их понављати, људе знатније и богатије поубијају и растерају, а латини се у приморју оспле, онда престане штампање књига у нашим крајевима. У том Руси навале штампати црквене књиге на преиначеном словенском језику, које народ наш, неимајући својих, стане куповати и учити се новом црквеном језику (руско-словенском), и тако мало по мало, не само заборави свој црквени језик — онај којим су писане наше *србуле* — него и омрзне на њ према овоме новом.

Ето како су дошле у нас ове црквене књиге, којим се ми данас служимо у нашој цркви. Св. Ј. Никетић.

Г Л А С Н И К.

Бождар Поповић ђакон из Гроцке, рукоположен је 22 Јануара тек. год. за свећеника и намењен по молби за Бунарску парохију у округу Јагодинском.

Никола Божић, родом из Београда, а сада учитељ у Крагујевцу, рукоположен је 4-ог ов. м. за ђакона и намењен на служење цркви крагујевачкој.

Н Е К Р О Л О Г.

Стојан Цветковић свешт. Жабарски у окр. Пожарев. упокојио се 29 Дек. 1874 године.

Издаје и уређује проф. богослов. архим. **Нестор.**